

Innspill til Barnevernsutvalget

Om voldsofres rettsikkerhet både i og utenfor barnevernet

Bakgrunn og funn fra forskning

Dette er en oppfølging etter møtet «Hjelp meg stoppe volden» hadde med Barnevernsutvalgets sekretariat i august 2021. Vi er en gruppe bestående av tidligere voldsutsatte mødre, og er sterkt bekymret for vilkårligheten i barnevernets arbeid i saker som handler om både uavdekket og avdekket vold fra en forelder mot partner og barn. Denne vilkårligheten truer rettsikkerheten til voldsofrene på flere områder, ikke bare innad i barnevernets arbeid.

Både mødre og fedre kan være utsatt for vold fra den andre forelderen, men forskning har vist at kvinner oftere er utsatt for vold enn menn.

Våre erfaringer med at altfor mange av oss ikke får hjelp til å stoppe volden mot barna våre etter brudd med voldsutøver er stadfestet av forskning ved NKVTS og i utlandet.

<https://www.nkvts.no/prosjekt/vold-i-parforhold-kjonn-likestilling-og-makt-ii/>

I USA har de definert voldsutøveres «bruk» av offentlige instanser til å fortsette å mishandle offeret og utøve kontroll over det etter et samlivsbrudd, som en del av utøverens «*post separation power and control*», <https://www.dvact.org/post/the-post-separation-abuse-wheel>. «Bruk» av barnevernet til å ramme voldsofferet etter et samlivsbrudd er ofte sentralt i denne typen mishandling av ofrene.

Barneombudet har uttalt i media at det er som et lotteri om man får en god saksbehandler i barnevernet, og dette er spesielt alvorlig i saker om vold fra en forelder mot partner og barn: Svikt i barnevernets undersøkelser og kompetanse i slike saker er en trussel mot rettssikkerheten til de barna og foreldrene det går ut over. Feilene kan føre til uriktige omsorgsovertakelser, men også til at barnevernets arbeid truer rettssikkerheten til barna i foreldretvistsaker og i straffesaker. I tillegg er retten til et liv uten vold truet.

Feil i barnevernets undersøkelser og konklusjoner forplanter seg altså ikke bare til Fylkesnemndene/uriktige omsorgsovertakelser, som vi vet er noe Barnevernsutvalget skal sette søkelyset på, men også til mekling og fastsetting av samværsavtaler ved familievernkontor, foreldretvistsaker i rettsvesenet, og til politiets arbeid i straffesaker.

Vi kjenner til flere tilfeller der barnevernet ikke tar mødres informasjon om vold mot seg selv og barna på alvor, og deretter påvirker både politiets arbeid, arbeidet til sakkyndige i foreldretvistsaker og/eller arbeidet til familievernkontor/meklere negativt. Vi tar for gitt at voldsutsatte fedre kan oppleve det samme. Barnevernets påstander om familien legges naturlig nok stor vekt på av politiet, sakkyndige og familievernet.

Barnevernets feil i slike tilfeller fører også til at barna forståes feil av BUP, om det er barnevernet som sender henvisning til BUP for å få barna utredet.

Det er svært alvorlig når barnevernet tar feil og ikke avdekker volden mot den ene forelderen og mot barna, og enda verre er det om den utsatte forelderen faktisk forteller barnevernet om volden mot seg selv og barna, men ikke blir trodd. **Konsekvensene for liv og helse er ofte store og livsvarige.** Resultatet er i begge tilfeller at barna «dømmes» (i mekling og foreldretvister) til et liv i vold, dvs. til mye mer samvær med den voldelige forelderen enn de kan tåle, med barnevernets “godkjenning”.

Vår erfaring er at det er tilfeldig om barnevernet avdekker volden i en familie i løpet av en undersøkelse, spesielt om ofrene ikke sammenfaller med den stereotypen oppfatningen om hvem som

er utsatt for vold. Disse gruppene med voldsofre, dvs. helt vanlige og ressurssterke kvinner og menn, ble i Partnerdrapsutvalgets utredning (NOU 2020:17) kalt «uverdige voldsofre»: Partnerdrapsutvalget fastslo at slike ofre (og deres pårørende) ofte har problemer med å bli trodd når de forteller om volden til politiet, helsevesenet og andre, og ofrene får ofte ikke riktig hjelp/ beskyttelse av disse instansene. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2020-17/id2791522/>

Om koblingen til Barnevernsutvalgets mandat og forslag til tiltak

I Barnevernutvalgets mandat står det at «*Barnevernets hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid, og skal bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår.*» Det står også bl.a. at

Utvalget skal vurdere tiltak for å styrke rettssikkerheten i alle ledd av barnevernets arbeid, fra undersøkelsesfasen til ettervernsfasen. I dette inngår å sikre riktig myndighetsutøvelse og begrunnede, etterprøvbare avgjørelser på alle nivå av barnevernet. Dette omfatter å vurdere behovet for, og eventuelt foreslå tiltak, med hensyn til:

- *kvalitetssikring av barnevernstjenestens beslutningsgrunnlag, vurderinger og avgjørelser, gjennom større grad av etterprøvbarhet, kontroll og åpenhet.*
- *hvordan barnas og foreldrenes rettssikkerhet kan styrkes gjennom kontrollmekanismer samt gjennom prosesser som ivaretar retten til medvirkning, klageadgang og behovet for forutsigbarhet og kontinuitet.*
- *hvordan det kommunale barnevernet kan få bedre tilgang til nødvendig kompetanse og tiltak for å ivareta rettssikkerheten i alvorlige og sammensatte saker, f.eks. i form av et utvidet tilbud av statlige andrelinjetjenester eller kommunale samarbeid.*

Vi mener at også rettssikkerheten utenfor barnevernet må sikres bedre enn i dag. Vi mener utvalget må foreslå tiltak for å bedre rettssikkerheten i foreldretvistsaker, i de tilfellene barnevernet har vært involvert i familien uten at pågående volden fra en forelder mot den andre og barna er avdekket og anerkjent.

Ett forslag til tiltak er at avvergeplikten må bli reell, dvs. at offentlig ansatte som ikke avverger vold de blir informert om faktisk straffeforfølges.

Et annet forslag er at det må opprettes robuste mekanismer hvor voldsofre som ikke blir tatt på alvor av barnevernet, og evt. heller ikke av sakkyndige i Fylkesnemnda, kan få iverksatt avvergeplikten på andre måter. Å anmelde brudd på avvergeplikten til politiet når man ikke blir trodd av barnevernet er nytteløst; man trenger en 2nd opinion av en uavhengig instans.

Innen skolemiljø saker brukes Statsforvalteren for å iverksette umiddelbare tiltak for å sikre et trygt og godt skolemiljø for de elevene som ikke har dette på skolen de går på. Statsforvalteren fungerer da som en 2nd opinion, og kan kreve handling fra skolene innen svært kort tid. En tilsvarende hurtigvirkende ordning for voldsutsatte foreldre som ikke får hjelp av barnevernet til å stoppe volden mot barna må opprettes. I dag tar det flere år å få rettet opp eventuelle feil i barnevernets arbeid, om noen sinne. Se f.eks. <https://psykologisk.no/2022/08/han-slo-meg-aldri-dessverre/>

I dag har det ingen konsekvenser for ansatte i barnevernet eller sakkyndige i Fylkesnemndene om de ikke tar informasjon om pågående vold på alvor og dermed bryter avvergeplikten.

Vi vil oppfordre Barnevernsutvalget til å ta opp spesielt i sin utredning (gjerne i et eget kapittel) hvordan svikt i barnevernet i dag altfor ofte fører til at barn «dømmes» til et liv i vold, i saker der en

forelder utøver vold mot partner og barn. Dette er en svikt i barnevernet som er lite belyst i dag. Det samme gjelder svikten i kompetanse hos sakkyndige, fylkesnemndsledere og dommere, i omsorgsovertakelser, i slike saker.

Svikten i barnevernet svekker rettssikkerheten i foreldretvistsaker og i straffesaker.

Barnevernet har i dag ikke god nok kompetanse til å avdekke skjult vold i slike familier, spesielt ikke i familier som ikke passer inn forventningen om at vold bare rammer sårbare grupper.

De fleste slike saker i barnevernet ender ikke med omsorgsovertakelser, slik at hvor barnet skal bo avgjøres i foreldretvistsaker i retten eller hos meklere/familievernet. Om barnevernet da har tatt feil i en slik sak, og kaller volden for «konflikt» eller «høykonflikt», så vil det være en trussel mot barnets rett til et liv uten vold.

Det er like ille for barn å bli «dømt» til et liv i vold med en voldelig forelder, som å bli «tatt» fra foreldrene på feil grunnlag.

Vi ber også Barnevernsutvalget adressere at barnevernet i dag ikke har egnet tilbud til familier der en forelder tidligere har utøvd vold mot partner og barn, hverken før eller etter samlivsbrudd. Det hører til sjeldenhetene at barnevernet stiller voldsutøver til ansvar for voldsutøvelsen i familien, og at barnevernet sikrer at den utsatte forelder og barna får psykisk helsehjelp sammen. Det er vesentlig for et barn som har vært vitne til vold mot den ene forelder å få bearbeidet opplevelsene sammen med denne forelder. Det er også vesentlig for barnet å få vite at volden er avdekket og anerkjent, slik at barnet forstår at det kan snakke fritt om egne opplevelser, både til meklere og sakkyndige i foreldretvistsaker, så vel som i barnevernssaker. Vår erfaring er dessverre at barnevernets tilbud er ikke-eksisterende og at barnevernet har lav forståelse for betydningen av at volden mot forelder også skal anerkjennes av barnevernet, ikke bare volden mot barnet selv.

2. november 2022

hjelpmegstoppevolden@gmail.com